

Strana 1-40

Motto:

Požehnán leží tu krásný kraj, zvlněné obilí v šíři v dál, země kus České, pravý ráj, země, jíž praděd můj dávno miloval.

Asi 20 km za Prahou, směrem jižním, tam, kde se rozchází okres Praha - východ a Praha - západ, v malebném kraji luk, lesů a rybníků, je malá, nenápadná vesnička Kostelec u Křížků. Leží poblíž zlato horního města Jílového, v dávných to dobách panství Slavníkovců.

Chci vám vyprávět o časech dávno minulých, totiž něco o historii naší vesnice Kostelce, která v těchto dobách prožívá slavné jubileum.

V této knize je pouze stručný výtah dějin, kdo by chtěl vědět víc, může u autora nalézt další podrobnosti.

Místní národní výbor v Kostelci u Křížků a komise, utvořená pro pořádání oslav "1 000 roků vesnice a založení rotundy svatého Martina", vám předkládají tuto knihu, abyste si mohli připomenout to, co nám bylo možno se dozvědět o našem kraji. Věřte, byla to práce nezáviděníhodná, ale krásná! O to krásnější, že naši občané měli pro nás velké porozumění a mnozí starší pomohli svými vzpomínkami, či zapůjčením rodinných dokladů, starších fotografií, různých listin a zápisů. Chtěl bych především poděkovat im memoriám našim kněžím zdejší farnosti, pánům farářům Johanu Kotrbovi a Čapkovi, hlavně vikáři a děkanu Bohumilu Čenskému, působícímu zde přes 50 roků.

Tito knězi zanechali po sobě nepřebornou studnici vzpomínek, zpráv a zápisů o životě zdejšího lidu. Vyhledávali a opisovali ze starých církevních archiválií bývalé majitele zdejšího kraje a události hezké i trapné. Spí svůj poslední sen na zdejším hřbitůvku, škoda, že jejich hroby jsou buď neznámé či, bohužel, tak opuštěné.

Další z farářů pan farář Rudolf Blaise zde 21 roků působící, věrný syn Moravy, vlastenec, výborný kazatel, zemřelý v poměrně mladém věku, zanechal po sobě jen kratičké dějiny, které zde též předkládám. Škoda!

Též i pan farář Jaroslav Šimek, žijící na odpočinku ve Vestci u Prahy a zde působící v činných letech 1968 - 1977, spí svůj sen zde. Zanechal po sobě dějiny kostela v Kamenici.

Všem ať je země lehká při našem kostelíčku, ve kterém hlásali slovo Boží!

Chci poděkovat především členům dřívějšího i nynějšího národního výboru i ostatním společenským organizacím, ať už je to Osvětová beseda Jirásek, Sokol, Hasiči, Svaz českých žen, šlechtitelské stanice, bývalým našim rodákům žijícím v pohraničí, učitelkám naší školy, církvi římsko-katolické a všem příznivcům a přátelům, kteří naši snahu podpořili a pochopili. Své domky i rekreační chaty s jejich okolím opravují a zkrášlují tím i životní prostředí v naší vesnici. Poděkování patří i komisi pro životní prostředí, vedené doktorem Strakou, za okrasné stromy, vysázené v ulicích na novém sídlišti v Kostelci pod farou i v okolí obce.

Slovo úvodem, anebo léta běží ...

Když se ve stáří člověk odhodlá psát vzpomínkovou knihu o minulosti, učiní tak proto, aby spoluobčanům připomněl, co naše vesnice v minulých tisíci letech prožily, jaké slavné osoby se zde narodily nebo žili, či jací v té době "rytíři z Kostelce" či strážci tehdejších panovníků zde měli své rodiště. Myslím, že můžeme hrdě zvednout svoji hlavu a směle prohlásit: "Ano. Já jsem z Kostelce a jsem na to hrdý". Posuďte sami ať se některá vesnice pochlubí rozdílnou národností svých občanů. U nás žije na 500 obyvatel složených z Čechů, Slováků, Moravanů, rodilých Němců, dva jsou ze Slezska i jedna občanka z Rumunska.

Všichni zde žijí pospolu v klidu a míru bez národnostních třenic, i když se někdy přihodí, že slunce občanské dobré pohody zajde za mraky. Ale vítr mraky odvane, slunce znovu zazáří a je zde opět ten Boží pokoj a klid!

Chtěl bych, aby naši občané mohli jednou svým dětem či vnoučatům zanechat nějakou písemnou památku na dobu minulou i dnešní přítomnou, a proto také vznikla tato kniha. Věřím, že budoucnost si uspořádají lépe již sami. Já jim to ze srdce přeji.

Jestliže se tato kniha bude zdát někomu svým obsahem nesouvislá, upozorňuji, že do roku 1900 je psaná na základě starých církevních záznamů či starých archivních zdrojů, tvořících obsah staré farní kroniky založené v roce 1836. Není psána jako románová. Jsou v ní úmyslně vynechány některé nedostatky, které takto vznikly.

Do dalšího trvání a budování naší vesnice v klidu a míru přeji všem hodně zdraví a dlouhá léta života. Mladým chlapcům hezká děvčata, mladým děvčatům šikovné chlapce. Všem, aby zde našli svůj domov a neodcházelí do světa. Hodně rodinných domků, méně chat či toho, čemu někteří jenom skromně "chaty" říkají.

Všem ať se zde líbí, prožívají zde radostné mládí i spokojené stáří!

P. S.

Jsou mrtví všichni pamětníci zašlých dob naší vesnice, avšak zprávy, zachované na starých pergamenech či v pamětních knihách, ožívají v naší mysli a my z nich sestavujeme kámen ke kameni - "historii" - se všemi radostmi i starostmi.

Nevíme, jak bude příští pokolení posuzovat a hodnotit naše dějiny vesnice! Dej Bůh, aby naši potomci řekli, že "my" jsme své době a svému národu dělali vždy jenom čest!

A. D. 992

Že je sporný přesný rok založení naší vesnice, co na tom záleží! Důležité pro každého z nás je, že mnozí jsme se zde narodili, prožili své dětství nebo se zde oženili či provdaly a zapustili tu své rodové kořeny. Někteří zde žijí dál, jiné odvál vítr života do širokého světa. Protože vzpomínky na své zde prožité dětství a mládí bývají vždy hezké, ač často trpké, ba i smutné. Ty nepříjemnosti byly časem snad zapomenuty. Občané naší vesnice i z okolí přišli s požadavkem oslaviti v roce 1992 tichou oslavou první zmínky o počátcích naší vesničky, to jest její milénium čili tisíc roků od založení části našeho kostela, rotundy. Pravěké dějiny Cech se zmiňují o několika dřevěných domcích při staré solné cestě, vedoucí z Lince na Vyšehrad, kol LP. 973, stojících o samotě kdesi za Tejnicí a nazývajících se "Kalifáč".

Pro informaci cituji z minulosti farnosti Kostelecké, což zaznamenáno jest z roku 1303 zdejšími knězi v pamětní knize z roku 1836 a opsané z farních starých matrik od století dvanáctého. Vše vyhledal a popsal jako první duchovní pastýř Johan Kotrba. Po jeho smrti pokračoval jeho nástupce děkan a vikář Bohumil Čenský, jenž zde působil plných 50 roků ke spokojenosti své i věrných Božích oveček a jako věrný Čech pečoval o naši osadu. Zemřel v roce 1945 téměř osmdesátipětiletý. Po něm vedl farnost 21 roků pan farář Rudolf Blaise, který zemřel náhle ve věku 50 roků roku 1962, aniž mohl něco zapsati do Pamětní knihy. Tato záhadným způsobem zmizela ze světa až do roku 1979, kdy znovu spatřila Boží světlo. V roce 1989 na příkaz arcibiskupa Františka Tomáška darována státu, to jest Místnímu národnímu výboru v Kostelci, k dalšímu vedení. Opíraje se o tyto místní církevní záznamy a zprávy od roku 1350 cituji z jejich písma:

Dle nejstarších zpráv, pátraných v archivech státních i církevních, došli jsme k tomuto závěru:

Zakladatelem a světitelem zdejší románské rotundy byl bezpochyby Vojtěch z rodu Slavníkovců, který byl druhým biskupem Českým a Pražským od roku 982 do roku 997. Tuto svatovojtěšskou tradici doposud připomínají názvy částí vesnice Kalefáč či Kalifáč, slovo pocházející z latinského kalefacere neboli "ohřívárna" a označuje období, kdy se biskup Vojtěch vracel z Říma přes Linec a Budějovice do Prahy se skupinou dvanácti Benediktýnů, pro něž šel vyprosit postavení kláštera u krále. Pro ně byl o rok později v roce 993 založen klášter v Břevnově. Nežli se tak stalo, byli přes zimní období v nějaké zdejší chýši, zatímco on vše projednával s Boleslavem II., knížetem od roku 967 - 999. Dorazivše druhého roku zpět, našel své mnichy v pohodě. Tu položil pryč na nejvyšším kopci kámen, kterým označil díkůvzdání Bohu, že našel své věrné druhy. Takto legenda!

Pravěké dějiny Čech zaznamenávají, že již v roce 973 zde viděti malou dědinku s asi 5-6 dřevěnými chýšemi, pokrytými slámou a travou. Pověst praví, že později vše lehlo popelem. Biskup Vojtěch se neustále zdržoval mimo své působení v Čechách a pokoušel se obracet pohany na křesťanskou víru. Byl nemilosrdně zavražděn na břehu Baltického moře. Celý svět po jeho smrti ctil jej jako patrona a ochránce, zvláště Čechů. Přijali jsme i my v Kostelci tuto legendu jako křesťanskou vzpomínku na výročí tisíce let od jeho úmrtí LP. 997.

Upozorňujeme čtenáře, že tato verze je písemně zaznamenána v listině Codex diplomaticus Regni Bohemiae díl I. sv. 371 č. 378 z roku 1144. Jistě se najde u nás v Kostelci i v okolí dost občanů, kteří s naší tezí nesouhlasí a na naší radosti z této oslavy se nepodílí. Prosím, ať tedy prominou, mají na to plné morální právo!

Dále připomínají dobu sv. Vojtěcha ve zdejších kraji názvy nedalekých vesnic, například Radimovice: Radim byl bratr svatého Vojtěcha. Nebo Radlín: Radla byl učitelem a věrným přítelem Vojtěchovým a byl právem počítán do rodiny Slavníkovců. Jsou i jiné důkazy z té doby, ale neuvádím je zde! Má se však za to. Že zdejší rotunda byla již od svého založení uznávanou svatyní při kapitule Královského sídla. Výklad doplňuji a vysvětluji: V roce 1070 založil český kníže a nástupce Boleslava II., první nositel titulu "Král Český", Vratislav II. na Vyšehradě kapitulní kostel, který podřídil přímo papežské kurii. Učinil tak v době největších mocenských sporů s pražským arcibiskupem Jaromírem - svým bratrem! V té době byl Vratislav II. rozhodnut přenést své královské sídlo na Vyšehrad. (Konec citátu)

O mnoho let později, pravděpodobně při dokončování kapitulního chrámu, někdy kolem roku 1088 vydal král Vratislav II. listinu, jíž bohatě nadal nový chrám a stavby, založené sv. Vojtěchem, pozemkovým majetkem a důchody. Pole, lesy, rybníky, louky, ale i desátky a odpustky sloužily tomuto účelu. Listina je jedna z nejstarších a nejvýznamnějších písemných památek tohoto druhu. V této době byly listiny, to jest písemnosti, kterými se potvrzoval nějaký právní počín v Čechách, novinkou a spíše výjimkou. Do té doby stačilo a vlastně ještě dlouhou řadu let potom za nástupců krále Vratislava se dělo tak, že panovník věnoval majetek, obvykle církevní instituci, ústně, a to slavnostním způsobem, veřejně před mnoha důvěryhodnými svědky, aby se čin stal právoplatným. Žádné listiny se přitom neseписovaly. Je pravda, že církevní instituce a kapituly, jejichž příslušníci, hlavně mniši a knězi, byli jedinými písmá znalými vzdělanci v zemi, si často taková panovnická darování a jiné události zapisovali a zaznamenávali pro vlastní evidenci do aktů neověřených pečetěmi. Takto vznikaly kroniky, například kronika Kosmova, Půlkavova, Hájkova, Zbraslavská a jiné. Zdá se však, že listina Vyšehradská z roku 1088, o níž nám jde a o kterou se opíráme, nebyla jen takovým aktem, ale řádnou listinou vydanou a potvrzenou pečetí panovníka. Však kolem této písemnosti je dodnes mnoho nejasností a vedla se řada sporů a odborných diskusí. Gustav Friedrich,

nejpovolanější znalec nejstarších písemností, jí ve svém diplomatáři zařadil mezi "Acta apuria" neboli listiny sporné, to jsou takové, jež nejsou zachovány v originále, ale jejichž údajné opisy, často mnohem mladšího původu, jsou problematické. Listina Vyšehradská se totiž nezachovala v originále, ale pouze ve čtyřech opisech vzniklých postupně od poloviny 12. století do poloviny 14. století. Velký znalec a kritik této listiny byl Karel Jaromír Erben, známý básník, ale méně známý jako první archivář hlavního města království českého, Prahy, historik a diplomat. Provedl věcný rozbor této listiny, přičemž zjistil, že jednotlivé exempláře nejsou úplně shodné a domnívá se, že byly pořízeny z listiny upravené s použitím jiných písemných svědectví. Dospěl k názoru, že nejstarší z exemplářů nemohl být sestaven před rokem 1144 a další dva – B1 a B2 napsala stejná ruka koncem 12. století. Poslední z exemplářů byl vytvořen z listin B kolem poloviny 14. století stejnou rukou i písmem! Pro náš účel počátku vzniku Kostelce není důležité, zda písemnost byla pravá v originále či upravená v jejích kopiích, stejně se z ní nic nedochovalo. Proč však o tom píše a proč se to zde zapsalo? PhDr. Eva Šmilauerová velmi pěkně vysvětluje, proč dal král Vratislav majetek v Jesenici, část v Mokropsích, v Kněževsi i část zboží u nás v Kostelci církevní nadaci kapitole Vyšehradské? Proto, že si velmi cenil všeho, co sv. Vojtěch vykonal. Uložil duchovním správcům jako patronům zdejších dbáti o to, aby tyto svatyně nebyly zbaveny služeb Božích. Nevím a asi se to nikdy nikdo již nedoví, protože všechno jsou to jen nedoložené zprávy. Uvědomme si dobu dávno minulou. Zničení cenných písemností z klášterů, hradů, tvrzí a jiných cenností v době husitských bouří, vpád Švédů do Prahy, obsazení Prahy pruským vojskem, válka třicetiletá, první a druhá světová válka, vyrabování archiválií Karlovy univerzity v letech 1944 - 1945 německým vojskem a zavezení neznámo kam, požár Staroměstské radnice v květnové revoluci roku 1945. Těžko, přetěžko je možno si ověřovat drobné události, natož nalézt doklady o minulosti měst či vesnic, jako například naše. I když stát převzal v roce 1952 matriky i jiné písemnosti z farních úřadů, mnoho i dokladů se již nedochovalo, a když občane přijdeš s takovou žádostí na onen úřad, slyšíš obvyklé "na to nemám čas" nebo "na takové hledání nemáme lidí". Zklamaneč poděkuješ a jen proneseš známá slova: "Promiňte, že obtěžuji!" A vidíš jejich libý úsměv na rtech. Toto máme za sebou!

Pokračujme však v pátrání o naší vesnici, tedy po události v X. století, jak zde psáno jest, kdy měl biskup Vojtěch procházeti naší krajinou. Dokazují to dochované malby v našem starém kostelíčku, zvláště obraz, kde sv. Vojtěch se skupinou benediktýnů žehná našemu kraji, či jiné různé památky. Praví o tom dějepisec František Palacký v časopise českého muzea v roce 1851 o kostelích v Čechách, že teprve z doby křesťanské jména nabyly, když chrámy v zemi na způsob římského "castelleum" ohrazovati se počaly. I takovýmto Kostelcem se nazývá vesnice naše Kosteletz prope Elav. (Kostelec u Jílového). Kostelec Křížův jest psán ve 12. století podle probošta kapituly Vyšehradské. Tak byla postavena rotunda okrouhlého tvaru, která jakožto presbiterium kostela zdejšího až na naše časy se dochovala. Takovýchto staveb je po naší vlasti dvacetčtyři. Raritou naší je vybočení apsidy z polokruhu. Je uváděna jako čtvrtá stavba té doby. První v Lukově, druhá v Biteši, třetí u svatého Longína v Praze a konečně čtvrtá je naše. Časopis "Method" z roku 1850 píše, že asi onu rotundu Kosteleckou nechal přebudovat a dostavět děkan kapituly Vyšehradské, kněz Martin, jenž od roku 1157 až do roku 1171 úřad svůj zastával. Do této doby byla zde snad jen stavba kamenná a práce na ni prováděli Benediktýni z Břevnova. První přestavba se datuje do roku 1264, kdy pro neutěšený stav zdiva po úderu blesku se počala dělit na dvě půlky. Proto byla přistavěna pevná kamenná věž z jedné strany a z druhé čtvercová loď malých rozměrů, čímž podpírala starou stavbu, v níž probourán toho roku vítězný oblouk. Z počátku 12. století se datují i staré malby, částečně dochovalé a až roku 1942 při opravě profesorem Jelínkem restaurované. Nejstarší malířskou

památkou z dávných dob je fresková malba "Matky Boží s Ježíškem", pocházející z doby rané gotiky z počátku 13. století, která byla namalována do surového zdiva.

Z téže doby je dochován i kamenný svatostánek ve zdi, po způsobu nejstarších kostelů, a ostění u dveří do sakristie po levé straně hlavního oltáře. Roku 1350 se připomíná zdejší kostel již jako farní čili "Plebánie", což znamená obsazení zdejší farnosti knězem zde bydlícím. Současně rozšířena farnost o okolní vesnice, které na zdejší hřbitov pochovávají své zemřelé, což se týká: Březek (či Březák), Hlubočinka, Volešovice, Štířín, Nechánice, Pohoří, Skalsko, Chotouň, Skuheř, Struhařov, Sulice, Těptín, Želivec, Hospoda Nová, Čakovice, Grybla, Turyně. Zápis z roku 1714 pojednává, že z těchto vesnic navštěvují děti školu kosteleckou. Tak v době minulé maličky Kostelec zastával společenskou prioritu v kraji. Další přestavbu naší svatyně, do dnešní podoby zachovalé, na svůj náklad nechal provést spolu se stavbou nové školy, fary a nové silnice ze Štířína majitel panství a tvrze Štířinského, patron zdejšího kostela hrabě Ervín Nostitz z Reinecku. Současně je zapsáno, že silnice ze Štířína, vedoucí přes Sychrov (Nový Želivec), zhotovena na přání jeho mladé a prý krásné manželky přes Kostelec, Kalifáč do Starých Březek, jak poznamenáno v roce 1883. Podotýkám, že stará cesta, jež sem vedla, šla ze Štířína na starý Želivec, kolem ovčína, dolů z kopce, kde s u "flusárny" křížovala s cestou Sulickou, kolem staré Židovské školy (rodina Vondráčková dosud), synagogy a hospody (založena roku 1702), kolem starého dvora č. 1 nahoru kol kostela, pak prudce po poli církevním pod hřbitovem na Kalifáč, odtud úvozem ke svččenému dubu (u židovského hřbitova), kde se rozpojovala, část šla do Nechanic a část na Staré Březka, což dosvědčují ještě dnes stojící vrata ve zdi a dům, bývalá to hájovna.

Máme dochována i jména kněží zde způsobících od roku 1361, což činí do roku 1990 čtyřicetdevět, z toho pět zde pohřbených. Že stavba staré rotundy je opravdu stará, svědčí podle historiků i síla zdiva té doby. Čím silnější jsou zdi, tím starší je i stavba. V našem případě okrouhlá stavba je v průměru 4,82 m, zdivo o síle 1,10 m silné, což svědčí, že sloužila i jako pevnost a úkryt lidu v případě přepadení nepřítelem. Vezmeme-li v úvahu dobu minulou, dovidáme se, že i v našem okolí bylo několik pevností, hlavně církevních. Například tvrz na Skalsku (na Brdlači) či v Sulevicích (Sulicích, na Parkáni), jež sloužily jako "královské tvrze", zatímco u Kostelce (obora Březka), kde se říká "Na kazatelně", nad bývalým pivovarem, stála malá dřevěná hláska.

Pro souvislost s historií Kostelce povězme si i něco o Sulevicích čili Sulicích, což je velmi zajímavé a písemně doložené. Takto jest zapsáno v pamětních církevních knihách:

"Nyní nastupme pouť připomínající minulost, utrpení i život zdejšího lidu, rozkvět i bídu vesnice Sulic u Křížkového Kostelce. Tak zapsal a později uveřejnil časopis Posázavský týdeník vycházející v Jílovém u Prahy, pan učitel Jos. Hroník ze Sulic, kol. r. 1935."

... a na všech stranách kolem rozkládal se tu pravěký lužní les, domov to zamlklé truchlohry. Ze všech stran od východu slunce k jeho západu, od jihu k bouřnému severu, ze všech stran rozkládala se tu až k obzoru neposkvřená divočina s divokou zvěří! Seběmenší stopy lidského života nerušily té osamělosti ani ticha. Země jako by ležela pod tajemstvím neznámých dálav. Zde se boj přírody vedl ještě s veškerou krutostí a dravostí. Pak přišla doba, kdy kočující a toulaví lidé, uznávající jen vládu svých náčelníků čili "stařešinů" rodu, zavítali i v tento náš kraj. Bojovali s různě nahodilými kmeny, vyháněli duchy z těla, prostě hájili si práva lovu. Kamenný mlat, různá kopí s hroty z kostí ulovené zvěře, luky s tětivou z kůže

zvířete, kostěné šípy a různé lapačky upletené z proutí, to byly jejich zbraně a osobní potřeby k lovu a obživě. Jako voda, prosakující a pronikající sem potoky z lesů, náhodně či v tlupách přicházeli lidé do okolí. Nikdo nevěděl, odkud přišli, ba ani kdy někteří odešli. Přišli - lovili - bojovali, vítězili či zde umírali, co na tom. Ale i mnozí zde zdomácněli a usadili se, založili pravěké chýše, přivedli děti na svět, čili založili počátky budoucích vesnic.

Z této doby jedinými prameny vědomostí o tehdejších obyvatelích našeho kraje, o nichž není žádných písemných dokladů, jen chudých tradic, jsou však nálezy archeologické. Počet těchto nalezišť v našem okolí je velmi chudý a nepatrný, protože co kdy bylo nalezeno, povětšinou se ničilo, aniž jakákoliv zpráva o nějakém nálezů se dostala do veřejnosti.

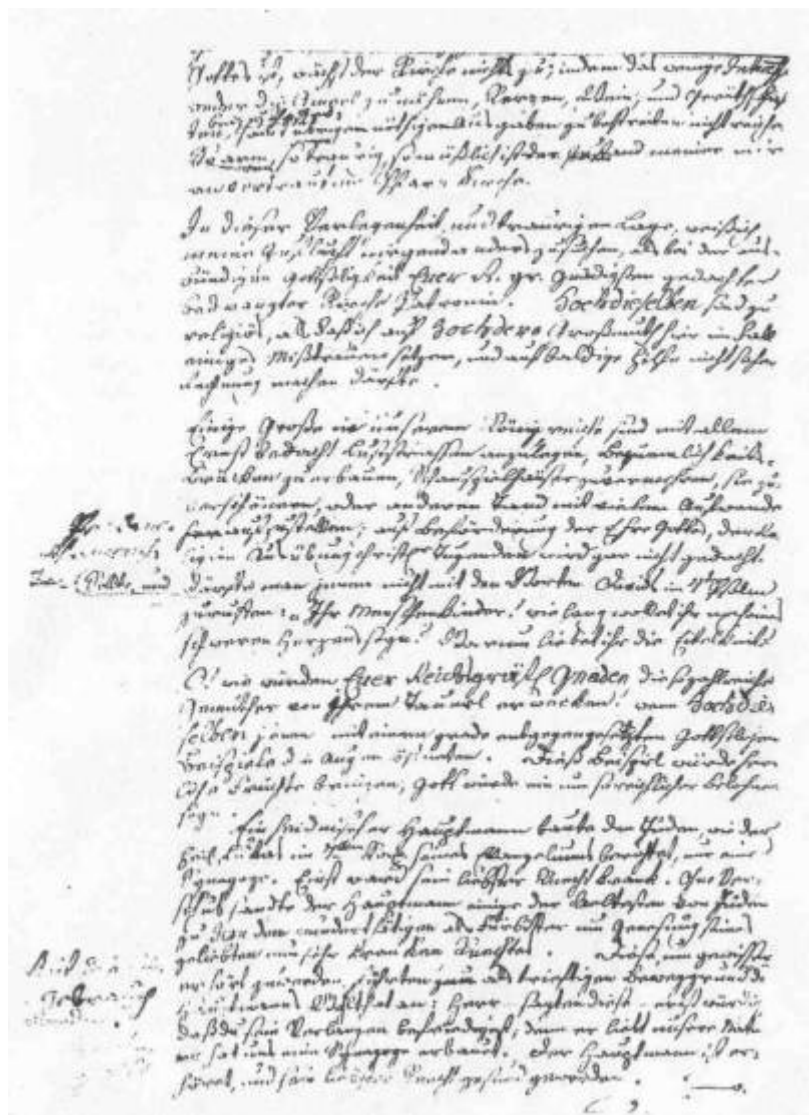
V Sulicích zásluhou jednotlivců se při vykopávkách roku 1882 a při rozvážení zeminy u dolní zahrady za stodolou pod strání u domu č. 15 přišlo v hloubce asi 10 cm na několik jam s lidským popelem, se kterým zvláště ta poslední na konci velikostí a množstvím vynikala. Nalezeno v nich větší množství starých střepin, několik menších nádob staré keramiky naplněných též popelem, jeden kamenný mlat, provrtané hlazené kameny a podobné věci. Z těchto nalezených předmětů dochovány jsou v muzeu v Praze:

- (1) sekeromlat kopytnatý, broušený, mladší doba kamenná,
- (2) keramika pásková z mladší doby, jež se počítá 2 000 až 2 500 let před narozením Krista,
- (3) kámen provrtaný - snad závaží, doba se určit nedá,
- (4) polovina nádoby, pravděpodobně starší doby bronzové,
- (5) uražené ucho z jakési nádoby,
- (6) střep nádoby s vlnovkou, mladší doba hradištní kol roku 1260 po Kristu,
- (7) miska na kruhu točená, patřící do domácího nádobí středověku ,
- (6) poklička z hlíny ke stejné misce, k té době nepatří, je jinak pálená,
- (9) klín nalezený za panskou stodolou z nordické doby, uložený v Národním muzeu v Jílovém.

Zápis z roku 1934, IV. - XIII. archeologický ústav, ranná doba Únětická, asi 17. století před Kristem:

Na polích u myslivny na "Brdech", východně položených, bylo vyoráno několik mlatů kamenných, krásné hlazených, provrtaných, jakož i několik přeslínků, jakých se užívala v domácnosti při výrobě lněných nití. Drobné spirálovité prstencové svitky, spirálovitě měděnkou pokryté. Některé z toho vykopány byly při kopání u cesty vedoucí ke Kostelci roku 1935 a při kopání meliorací v hloubce 60 cm, kde nalezeny černé střepy nádob se zbytkem vypouklého proužku, pod nímž zjištěny krátké šikmé čárky.

Podle zde popsaných nálezů lze bezpečně napsat, že osazení našeho kraje a okolí Kostelce i Sulic sahá do dávných dob. Doplňuji: Později se staly Sulice se svoji tvrzí, o niž nyní bude řeč, královským majetkem a užívaly ve svém znaku erbovním i klenotním tento erb: postava rytíře stojícího na lodičce a název "Rytíř ze Sulevic" (Sulic). Tvrz bývalých majitelů, po niž jsou dodnes znatelné stopy, byla vypálena do základů kol roku 1423 husitskými vojsky. Stávala na nynější panské louce (dnes kravín JZD) ve výměře jeden a půl jitra, mezi rybníkem panským a nynějším rybníkem, nazývaným "Na Parkáně", kteráž v té době zabírala celou dolní zahradu ke statku č. 15. Mívala prý kolem sebe vodní příkop se dvěma břehy a dvěma hrázemi uzavřený. Tento příkop se v době ohrožení rozšířil parkánem, to jest pozemkem upraveným k zaplavení vodou, aby tento rozbahňený terén ztěžoval přístup nepříteli k tvrzi. Polní hranice bývalého parkánu je dosud uchována. Stavení tvrze zaujímal prostor 20 m široký a 28 m dlouhý. Spodní část stavby postavena byla z kamene, hořejší část asi z vepřových cihel nepálených, utvořených z jílu, promíseného výsevky nebo plevami, usušenými na slunci. Někdy se uvádí tato tvrz jako postavená z dřevěných trámů místo cihel, neboť tyto nalezeny nebyly. Ohrazená byla ze severu hrází 76 m dlouhou. Vzniklý takto příkop 2 - 3 m hluboký býval napuštěn vodou z jižních rybníků. Vchod do tvrze byl opatřen padacím mostem a byl na straně západní. V XIX. století, v místech bývalé tvrze, tu prý stávala stavení panského ovčáka. Při odklizení základů byla zde nalezena dělová koule z kamene. Kam zmizela, není známo. Tím končí i zápis z knihy Josefa Hroníka.

Přepis z knihy "Politický a školní okres Vinohradský" z roku 1890, tedy přes sto lety, jak dějiny naše vylíčili páni faráři Johan Kotrba, Pavel Pilát či Bohumír Čenský. Děj se váže k uvedenému letopočtu:

Tak jste se, milí čtenáři, podívali do jedné z vesnic církevní kolatury naší farnosti. Proč o tom píšete? Od počátku našeho snažení opíráme se výlučně o zprávy, zápisy a pověsti pouze církve Římsko - katolické, jejíž záznamy jsou nám přístupné, i když jen zčásti jsou zachovalé. Některé staré knihy, vesměs psané latinsky či staroněmecky, jsou v archívech a nám tudíž nedosažitelné. Proto používáme staré knihy "civilní" k přepisu, i když zprávy o Kostelci se někdy časově rozcházejí. Tak třeba do století 14. se uvádí naše vesnice u Jílového, zatím co Březka staré patří ke klášteru Lojovickému až do konce 16. století. O Kalifáči jsou opravdu kusé zprávy. Až po koupi Kostelce v 17. století majiteli panství Štířinského od Lojovic možno považovati zápisy o Kostelci a Březkách za ověřené. Ve svazku panství Štířinském zůstaly naše dědky až do roku 1921, kdy byly uvolněny a změněny v samostatný celek čili obec.

Kostelec Křížový, Kalifáč, Březka staré i nové. "Na pahorku kostelíček bělá se tam zdaleka" napadne vám, když z dálky spatříte toho kosteleckého stařečka, zelenými stromy zakrytého, jenž vás z výše 428 m nad hladinou moře pozdravuje. Alejí kaštanovou a lipovou dojdeme na náves, z níž schody vedou ke kostelu sv. Martina, slohu románského, koldokola lemovaného

stupňovitým hřbitovem. Je to stavba středověká, jehož založení se klade na konec X. a začátek první poloviny XI. století. Ve 13. století uvádí se již jako farní. Z původní stavby zachovala se jen presbytář. Nynější přístavěná loď a úprava pochází z druhé poloviny XVIII. století. Z levé strany ohrazuje náves kosteleckou patrová budova, v níž je umístěna škola i fara, dále naproti domek č. 8, patřící kdysi Matěji Dvořáčkovi. Nahoře je chaloupka doškama pokrytá, ve které se po řadu let v jedné třídě vyučuje. Naproti domku č. 8 ukrývá se starý po pluzní dvůr z XII. století, při jehož západní straně stával jakýsi zámeček, v němž mimo jiné byla i stará škola a fara. V XVII. století potom zde byly umístěny nemocné sestry řádu "šedých sester" a nakonec se zde usídlilo tolik myší, že jej doslova rozežraly. V roce 1911 byl dvůr úplně zrušen.

Za bouří husitských fara i osada zanikla, zbylo zde jen něco

ohořelých a polorozpadlých zdí. Do roku 1782, kdy na příkaz císaře Josefa II. fara znovu obnovena, byl zdejší chrám přičleněn k farnosti Jílovské a řeholníci z tamního kláštera konali zde čas od času bohoslužby. Vpravo sejdeme z návsi dolů do vesnice směrem k panskému ovčínu stojícímu osaměle na stráni, který, jak psáno jest, býval prý se svými budovami též nemocnicí pro infekční choroby. Budovy lehly popelem počátkem první poloviny 18. století. Okolo ovčína vedla prý původní cesta do Kostelce a do Jílového přes Chotouň. Osada Kostecká je obcí katastrální a patří k politické obci Štířinské a roku 1890 čítá 57 domů a 445 obyvatel. V roce 1891 zde žije 218 mužů a 237 žen, z toho 437 katolíků a 8 židů. Pošta a nově zřízený telegraf je v Kamenci pod Vlkovou č. 10. Několik starých domků slámou pokrytých jihovýchodně od vesnice má po zašlé krčmě jméno Kalifáč. Přes tuto osadu vedla v dávných dobách stará horácká cesta ku Praze z Lince, po níž prý se vozívalo obilí a sůl na Královský Vyšehrad. Nad Kalifáčem se tyčí starý hřbitov židovský z doby kol roku 1702, kdy Kostelec patřil ke klášteru Lojovickému. Židé zde nechali zřídit hřbitov, školu, faru a židovskou synagogu. Něco zbouráno po II. světové válce roku 1950, ale dům školy stojí dosud. Na hřbitově jsou pohřbeny rodiny Kohenů, Hyršů a biskup Lovy. Dnes je bohužel hřbitov v žalostném stavu.

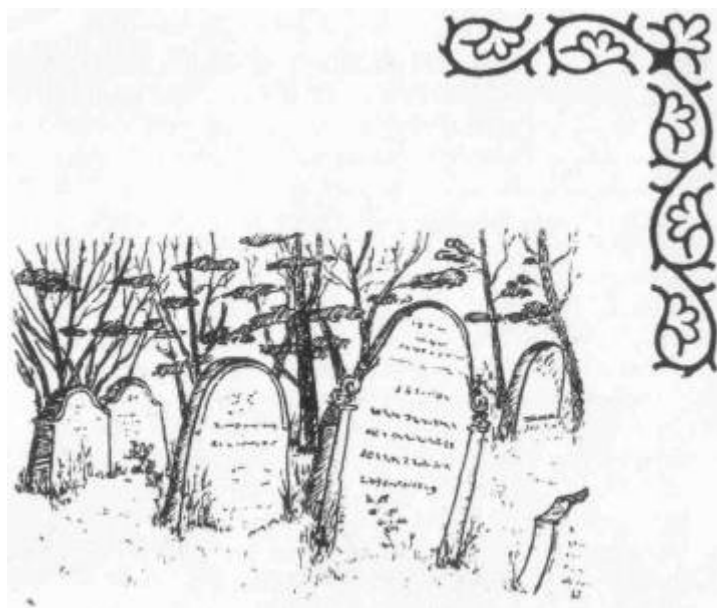
Obyvatelé Kostelce se živí polním hospodářstvím nebo pracují při dvorech knížete arcibiskupa či barohnů Ringhofferových. Někteří osadníci jsou zaměstnáni ve válcovnách a hamrech v Kamenici pod Vlkovou. Druhdy bývala v Kostelci vinopalna, mydlárna i flusárna. Z Kalifáče krásnou alejí kaštanovou po krátké procházce dojdeme do obory pánů Ringhofferů na Březka. Zde stával starý Walpurčín dvůr a pivovar až do roku 1823, kdy zde hrabě Hostie nechal pro svou hezkou mladou manželku vše zrušit a roku 1841 ohradit vysokou kamennou zdí a zřídit zde "Thýrgarten" čili oboru, neboť zde již od roku 1669 tehdejší majitelka Štířina, hraběnka Elisabet Kolovratová, provdaná Picollomini, nechala pěstovat zvěř spárkatou, srstnatou i pernatou. Od 18. století chová se zde chov daňků a počátkem 19. století srců a muflonů. Jeden rybník dosud svítí v lučinách, po jiných zbyly jen hráze. Když jsme pochodili po malebném kraji Kosteckém, vracíme se zpět ku Kamenici pod Vlkovou.

U chrámku Kosteckého rád postojíš nad hroby hřbitůvku jeho, zalétáš v mysli v dávnou minulost ... A když pod zelenou Hůrkou ke Kamenici putuješ, zraky tvé se opět vracejí ... Na pahorku kostelíček bělá se tam zdaleka.

Těmito dějinami o naší vesnici zase píše dějepisec Augustin Sedláček a biskup Pražský Antonín Podlaha, znalec církevních dějin dosud světem uznávaný vědec a i profesor University Karlovy v Praze světoznámý PhDr. Dostál.

Jak jsem již v úvodu předeslal, naše vesnice byla vždy v majetku církevních hodnostářů, biskupů, rytířů, hrabat, klášterů a v neposlední řadě i baronů. Jen několik jedinců si mohlo říci, že nepodléhali vrchnosti a tím i povinnosti roboty. Zato však platili faráři desátky čili tak zvané "železné krávy", takže i dosud platí, že dluh je železná kráva. Abych neopakoval stále stejná jména majitelů, pokusil jsem se spojit tyto tři dějepisce dle možnosti a roků v jeden celek.

Vesnice: Kalifáč, Kostelec u Jílového neboli Kostelec Křížový beim Eule (tak je totiž nazýván za vlády Karla IV.) a dále Březák - od 16. století Březka. Kostelec se stavbami dvorskými má k roku 1890 120,2 hektaru půdy. Samotné Březky Staré i Nové s novou oborou 226 hektarů polí a lesů. Je zde starobylý kostel s původní rotundou, časem a stářím poznamenanou, z konce 10. století založenou, zasvěcenou sv. Martinu a celou katolickou církví ctěnou.

Věž má lucernovitou dřevěnou střechu, dříve prý před požárem s jehlanem. V tomto kostele jsou zajímavé dřevořezby a sochy s památným křížem s ukřižovaným Kristem, převezené sem z bývalé klášterní kaple z Lojovické tvrze, kam se dostaly ze zrušeného kláštera "Pauánskébo" v Bartolomějské ulici v Praze, počátkem vlády císaře Josefa II. Je zde stará sešlá židovská synagoga z roku 1828, při ní židovská škola z roku 1510, za domem Josefa Lamboje stará fara z roku 1830, kterou dosud kryjí slaměné došky na střeše. Žije zde 8 rodin Židů. Pod lesem Hůrkou je velký rybník asi z počátku 16. století zvaný "Pobožníček" a v pozdějších létech pro rašelinu, jež v noci unikajícími plyny prý svítla, přejmenován na "Houpávej". Jeho hráz byla protržena při velké povodni, jež postihla náš kraj roku 1782 a již nebyl obnoven. Pod loukou u Kalifáče nechala roku 1723 kněžna Piccollomini na majetku zdejšího kostela vystavěti hráz velkého rybníka, kdy k postavení použito kamene a vůbec všeho materiálu z blízkého kopce "Košíčku", což je dnešní les Hůrka. Na této hrázi slavnostně vysázeny lípy při příležitosti oslav postavení nové školní a farní budovy v roce 1852 hrabětem Ervínem Nosticem ze Štířína. Jeho manželka, jež Kostelec zvláště milovala a vážila pro starobylý kostelík, provedla první čestné zasazení lípy. Ostatní lípy zasadili přítomní církevní hodnostáři z Pražského biskupství. Dnes jsou již většinou sešlé.

Nejstarší církevní správa, jež se dochovala, je z roku 1316 z doby krále Jana Lucemburského, kdy jmenován je zde zeman Petr z Kostelce, jinak z Ořechu, kde měl v držení manský dvůr a

pro velkou svoji oblibu jmenován královským purkrabím na hradě Přimdě a pak na Týně Horšovském, kde i zemřel. Z té doby pochází i zápis v pozemkové knize (Desky zemské), že vdova Domka po Rynhartu z Kovářova a Ústupinic dala dědictví své v Kostelci při kapli Vyšehradské a na Skalsku s podacím, co zde měla, vnukům Přibyslavu, Rynhartu a Tobiáši z Ústupinic.

- R. H. I. - NO 25. Díl Kostelce dostal se i ke kapli sv. Kříže na Vyšehradě. Roku 1361 se uvádí, že za krále Karla IV., otce vlasti, vzdal se fary Kostelecké kněz Boreš. I podali sem Matěje kněze na přání Ctibora, správce kaple sv. Kříže na Vyšehradě, Otíka z Dušník a Bohuňka i Jana, panošův z Kostelce (viz Podlaha No 172 unde). Roku 1368 za téhož krále a císaře svolili patroni Otík a Ctibor, spolu jsouce bratři z Kostelce, aby farář vzdal se desátky z Chotouně od kláštera Zbraslavského dvě kopy platu u Herše z Ubar a Heřmana syna za spor šest kop (Tadra L 138 - 144). Za vlády Václava IV., krále Českého, kněz Petr z Jílového založil nadaci pro Petra, oltářníka chrámu Vyšehradského. Tento oltářník a kněz byl i farářem v Kostelci. V této době uvádí se zde kněz Matěj z Benešova, který zde roku 1390 zemřel. I podali sem Ctibor, již sakristián, Petr, Mikoláš a Václav, rytíři z Kostelce, Petra plebána (kněze) u svatého Víta v Praze (RS. 40. D.Z.). Roku 1394 za téhož císaře Ctibor plebán pronajal faru Kosteleckou Petrovi, plebánu z Kostelce nad Labem za 12 kop grošů rýnských, bez užívání tří kop platu z rybníků a lesů, nechávaje mu 63 strychů obilí (viz acta D.Z. VII ú 164). Roku 1395 zemřel Ctibor, prosadivši sem Jana Rudiše proti Václavu Rychtáři, kterého sem podávali Petr a Mikoláš -bratři - a Vojslav z Kostelce od Jílového (viz TŽ 225 a+b). Roku 1402 vyměnil se s Janem Rudišem oltářníkem (čili kaplanem) Ada, farář Vladislavický, se kterým se pak spolu veřejně tahali o kalich a církevní knihy (ad acta VI. No 127). Potom roku 1405 směnil farář Ada, zanechav zde velké dluhy, s Řehořem z Líšova, se svolením správce kaple svatého Kříže na Vyšehradě a oltářníka sv. Vitáliša, sami mnohoobročníci, Václava, Petra a Mikoláše z Kostelce. Kněz Řehoř z Líšova směnil zdejší faru Kosteleckou se Zikmundem Klerikem ze Starého Kolína s vůlí Václavovou od sv. Kříže v Praze, Benedy sakristiána, vladyků a rytířů Václava a Mikoláše z Kostelce, a ten s Petrem oltářníkem na hradě Mělnickém z kaple sv. Ludvíka. Roku 1414 opět farář Petr směnil farnost s Hertvíkem ze Zdic se souhlasem Václava Fragmenty od kaple sv. Kříže a i se souhlasem Mikoláše a Václava, bratrů

Modona ze XIII. st.

Z dějin farního kostela sv. Martina v Kostecku u Křížek.

Nejstarší částí sdejšho kostela je okrouhlá stavba, která nyní tvoří prostor kolem hlavního oltáře. Tato původní svatyně, která patří mezi staročeské rotundy, pochází z prvních dob křesťanství u nás. Její stáří se klade ke konci 10. století.

Je vystavěna v románském dobu s neobyčejnou jednodušeстью se kulových kvádřů v řádkovém zdivu bez osobitých kamenných prvků po způsobu nejstarších staveb toho druhu u nás. Okrouhlá stavba má v průměru 4,82 m, sířve však je 1,10 m silná.

Velikou jednodušeostí se také vyznačuje původní vchod, který byl objeven při vnějšcích opravách rotundy roku 1953.

Me nejstarších zpráv byl mekladatelem a světitelom sdejšší pamětné svatyně sv. Vojtěcha, kterým byl druhým biskupem pražským od r. 992-997. - Tato svatovojtěšská tradice doposud připomíná sdejšší rotundu, která se nazývá "Křížek"; slovo pochází z latinského "calceare" = chřívati, a naznačuje období, kdy se svatý Vojtěch vrátil z Říma do Prahy se skupinou benediktinů, pro něž byl později založen klášter v Břevnově r. 993. Břevno se tak stalo, byli přes ním období v nějaké sdejšší době, zatím co sv. Vojtěch projížděl založení kláštera v Břevnově s Boleslavem II. (klášter od 967-999).

Dle připomínají sv. Vojtěcha ve sdejším kraji názvy neďalekých vesnic: Radimovice. Radim byl bratr sv. Vojtěcha, nebo jeho bratr. Radim byl učitelem sv. Vojtěcha a byl pořízen do rodiny Slavkoviců. - Má se za to, že sdejšší rotunda byla již od svého počátku trvale zasvěcena sv. Martinu; v nejstarších životopisech sv. Vojtěcha se dočítáme, že on byl velkým ctitelom tohoto svätce a při své poslední cestě z Říma navštívil hrob sv. Martina v Tours ve Francii.

Přístavba kostela.

Roku 1264 byl v rotundě vybourán vysoký otvor v podobě oblouku a přístavěna chrámová loď od k níže, kde jsou nyní v kostele dva kapelné sloupky pod chórem; sířvová v té době byla postavena i věž. Pamětní románská stavba, která při už tehdy měla značné trhliny ve zdivu a její celkový vzhled byl velmi sešlý, byla tím vlastně zachráněna; a jedné strany byla podpřímána věží a na druhé straně jí chránila přístavba chrámové lodi. - Světitelom tohoto románského kostela byl pražský biskup Jan III. z Březce (biskupem 1256-1278), který již tehdy sdělnal, že proto si této svatyně tak velice váží, poněvadž ale neklamných důkazů byla vyřčena sv. Vojtěchem, a uložil duchovní správě chrámu vyhledatého v Praze, jako tehlejšího patronum sdejššho kostela, dbáti o to, aby nikdy nebyl zbaven sloužeb Božích. Roku 1330 se připomíná sdejšší kostel jako farní.

Další rozšíření kostela.

Charcový prostor byl rozšířen r. 1851, kdy byl stavěn chór a místo pro varhany. Sany varhany jsou však z dřívější doby, byly pořízeny v polovině 18. stol. - Nynější úprava a podoba více rovnější pochází z r. 1851. Také přístavek u vlté se schodíštěm ke zvonici je z té doby

Malířská výzdoba.

nejstarší částí kostela pochází z počátků doby. Největší však malířskou památkou z dřívějších dob je fresková malba Matky Boží s Ježíškem, pocházející z doby rané gotiky, z počátku 13. století. Tato malba je v rotundě nad vchodem do sakristie. Z této doby je i kamenný svatostánek ve zdi po způsobu nejstarších kostelů a ostění u dveří sakristie (obejí po levé straně hlavního oltáře).

Malířská barokní výzdoba.

Malba v klenbě znázorňuje Největší Trojice: Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Níže jsou čtyři výjevy ze života sv. Martina (+ r. 397), jenž je nazvána zřejmě kostel. - Po levé straně: v dětství veden k Bohu nad hlav. oltářem: jako důstojník u brán města Amienou ve Francii vzdává svůj pláň se lebrákem trpícím zimou. - Po pravé straně: sv. Martin vysvěcen na kněze; obraz proti hlav. oltáři: jako biskup v Tours ve Francii uzdravuje tělesně nemocného. - Pod tímto obrazem jsou postavy čtyř největších učitelů církevních: sv. Řehoř, sv. Ambrož, sv. Augustin a sv. Jeroným.

Nad oknem oratoře: snímek střešiny. - Pod výjevy ze života sv. Martina jsou snímky 4 spisovatelů evangelia: sv. Matouš, Marek, Lukáš a Jan. - Pod nimi 4 symboly hlavních ctností: víra, naděje, láska a spravedlnost.

Malířský oltář.

Je v barokním slohu z poloviny minulého stol. i po velkém křížem jsou sochy sv. apoštolů Petra a Pavla.

Malířský oltář v chrámové lodi.

sv. Václav rým nad obraz sv. Vojtěcha, Bohemjosefem se, jsi mu kraj; klečící postava: jeho bratr Radin, kolem družina benediktinů. Nahoře v barokním rámu sv. Prokop na Sázavě. Sochy: sv. Jan Křtíčovský a sv. Václav.

Malířský oltář.

obraz v barokním rámu je práce italské malířské školy od neznámého umělce.

OKRESY A. sf. 1021.

po levé straně od Josefa Hellicha: Fama Marin; vpravo obraz od Škréty: Anděl Rafael doprovází malého Tobáše (výjev z knih Starých zákonů); u ohrádky dveří velký obraz sv. Martina, který namaloval v. l. 1601 akad. malíř Sauer z Prahy.

Skřipová osová.

je umístěna pod chórem; celkem 14 obrázků - zastavení z utrpení Páně, práce francouzského původu z poloviny minulého století.

Barokní křesťanská.

je vyrobena reliéfem od akad. malíře Jiřího Jolánka; znázorňuje sv. Jana Křtitele, jak káře na poušti. Káňka namalován Duch sv. v podobě holubice.

Figurální okna.

nazvaní ve čtyřech obrazech na svatojiřské tradici o založení dějepisného chrámu, podle návrhů akad. malíře Františka Řišera.

Lichba (nad mariánským oltářem): rodiče přinášejí těšice nemocného malého Vojtěcha do svatyně v Libici a vyprošují mu od Boha zdraví.

Bohyně (u božského oltáře): dobročinnost dospívajícího Vojtěcha, jeho důvěrná láska k chudým.

Bohyně (nad kazatelnou): světec vyprošuje za velikého sucha v Čechách; scéna na Zelené Hoře u Kozomaru.

Bohyně (nad vchodem do kostela): mužnický smrt sv. Vojtěcha v Sachau v Prusku r. 957.

Integrovaná malba v chrámové klenbě.

je dílem akad. malíře Jiřího Jolánka; sv. Martin vyprošuje Boží ochranu farcovství, jemu od dávných dob znavěnému.

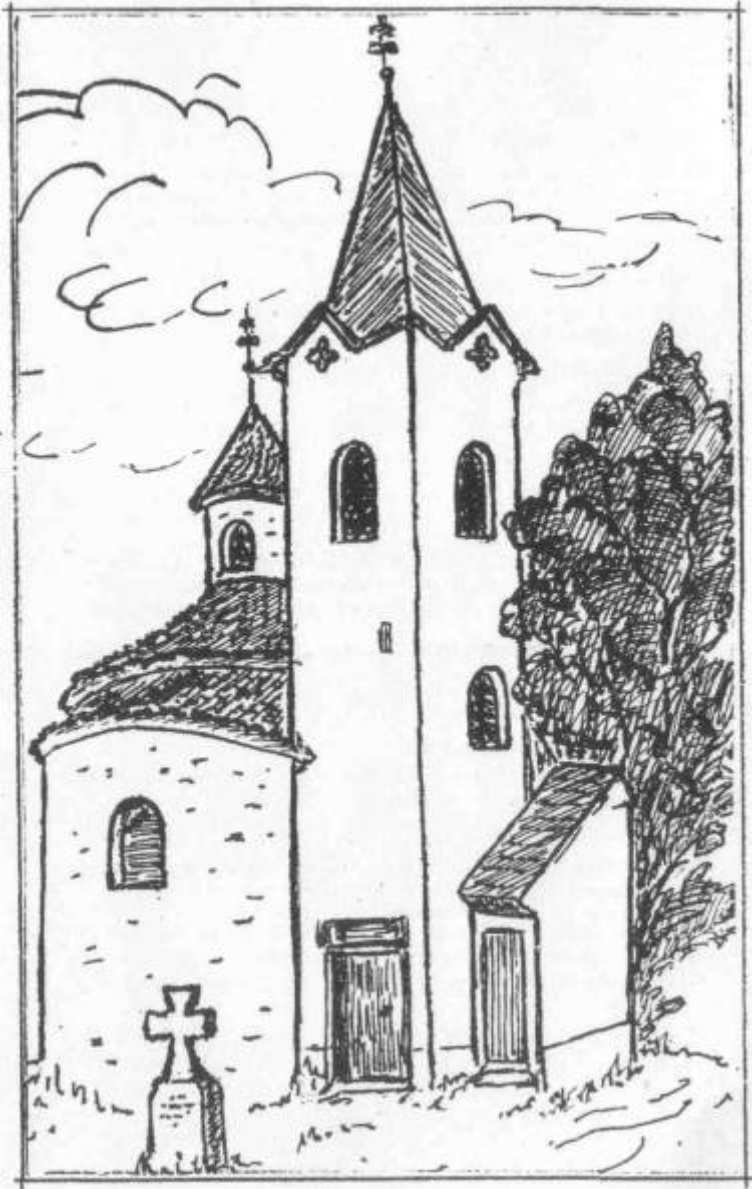
Na chóru v baroku.

jsou obfvaající dvě figurální okna; po levé straně: sv. Ludmila vítěpuje víru v Boha sv. Václava v jeho útlém věku; v pravici je rotunda na Budči, kde byl sv. Václav vychován.

Okna po pravé straně: blahoslavená Anelka a rodu Přemyslovců odkládá bohatství a slávu pozemskou, aby jí vynikla za hořoty věčné esny. Dole vyznačen kostel na Františka v Pruse, který založila roku 1234.

Na památku pravního Josefa Slavického věnuje: Karel Přibor
V Katedrále sv. Kříž, 23. 12. 1961. J. Přibor

Na památku pravního Josefa Slavického věnuje: Karel Přibor
V Katedrále sv. Kříž, 23. 12. 1961. J. Přibor

to z Kostelce beim Eule. Roku 1418 s vůlí obou bratrů směnil s Janem z Dube, kanovníkem Mělnickým, kterýžto prvotřídní šmejdil a "kohout" pod jednou střechou, držel se úřadu svého stále (od roku 1400 - 1620 - doba husitská, na faře byli knězi podobojí - husitští). O Kostelci není od tohoto roku - 1400 - žádných zpráv. Církevní prameny zaznamenávají, že sluší sem erbovník Václav z Kostelce, roku 1492 lovcí krále Vladislava II. Jagellonského. V únoru 1511 bylo v Čechách zemětřesení. V roce 1532 - 1559 za krále Ferdinanda I. Habsburského seděl zde v záměčku Jan Hostivařský, zeman z Kostelce a na Hostivaři, pak do roku 1569 Karel a Pavel, synové jeho, potom jinde jejich rod se držel. Nutno podotknout, že roku 1558 je zmínka o Vídeňské cestě do Prahy. Teprve když Vídeň nabývala pro České země významu, stávala se důležitější Vídeňská cesta a byla upravena na poštovní silnici. Tudy jel Ferdinand I. roku 1558 z Vídně na Prahu, čímž zahájil její otevření. Roku 1565 se uvádí poštovní stanice v Nespekách a v Jesenici, kde se přepřahali poštovní koně. Dobudování silnice se klade do doby 1737.

Na faře žili kněží podobojí, konající bohoslužby ve zdejší kostele, mnohdy se svými manželkami a dětmi. Z této doby dochoval se zápis: Roku 1546 - za krále Ferdinanda I. kuchařka kněze Řehoře Cerkvice, jménem Lída, honila po vsi Kostelci až k Jesenici kuchařku farskou Markétu a bila ji kyjem, až ta z toho umřela. "Advokát" obhájil Lídu tak, že Markéta prý zemřela ošklivou nemocí ze špatného chování, a tak Lída, nejenže zatřepala penězi od pana faráře, ale i svým tělem přátelům dobře zaplatila. Takto to popisuje spisovatel Z. Winter (úž.-c. 627). Roku 1601 je jmenován statek vladyčí č. 1 v zemských deskách majitele Šimka z Lukonos. Byl jim konfiskační komisí Frýdlantskou odebrán a od královské komory přidělen k Lojovicům.

Doplňuji a připisuji z dějin tvrze Lojovické. Tvrz Lojovice bývala sídlem vladyků z Lojovic. Roku 1423 zapsal měšťan pražský Mikeš z Lojovic svůj dvůr v Lojovicích i s jiným zbožím v Nechanicích Janu Rečkovi z Ledce. V první polovině 16. století vládli

na Lojovicích rytíři Břežští z Břízy. Roku 1542 Petr Břežský z Břízy, pán na Lojovicích, tvrzí s dvorem poplužním, vsí i dvorem kmetským s platy v Řevčicích (Řepčicích), tvrzí to pusté, Mokřanech dřevěné tvrzí i s poplužním dvorem, loukami a lesy, potokem a mlýnem u Mokřan. Roku 1569 - 1589 byl tu pánem Filip Mošauer z Waldova. Roku 1598 Hynek Hrzka ze Mšena, rada jeho milosti, císařský berník a hejtman Menšího města pražského, jež velmi často v Kostelci pobýval. Alžběta Beřkovská roku 1596 přebrala definitivně Kostelec, dvůr i ves s krčmou a roku 1622 odkázala Lojovice i s pivovarem, poplužné vsi Mokřany i s mlýnem, Řepčice, Březky (Březák) s dvorem poplužním, pivovarem, lesy s bažantnicí Mikuláši Beřkovskému ze Šebířova, jež záhy panství prodal Vratislavu z Mitrovic (Vratislav - Jeho Milost královský sudí, komorník a nejvyšší písař království českého). Roku 1629 prodán Kostelecký dvůr i ves za 1 800 kop grošů Dorotkou Mráckou, šlechticnou z Dubé a na Pyšelích, svému manželu, knížeti Karlu Eusebiu Mráckému z Perštýna, tak, jak si to Vratislav z Mitrovic před svojí smrtí v roce 1645 přál - to jest ves s krčmou, polnostmi na Březkách, za ošetřování sebe v nemoci paní Frebání Eustebii z Perštýna, paní na Litomyšli, zemřelé 6. 2. 1646 u Karmelitánů v Praze. Ta odkazuje majetek na Březkách a v Kostelci své příbuzné Evě Lemayerové z Lein Grjnnbergu. Roku 1654 patří vše paní Evely z Porthalu se 200 strychů polí dva chalupníci, luk 23,5 jiter a lesy pusté. Část Kostece přejala Dorothea Marie Mrácká, dcera (D.Z. 295-05). V Kostelci se uvádí osiřelá farnost, je obhospodařována minoritou z kláštera Jílovského až do roku 1724, kdy opět fara zde obnovena.

Rok 1668: poznamenáno o faře a vsi pusté, založené sv. Martina pod Křížky, k statku Lojovickému přínaležející, mnoho-li důchodu vesnice vůkolní platiti povinny byly a jaká zádušní pole k těmž kostelu se nacházela:

Ves Kostelec: v téže vsi je dům farní, dokonce pustý. Rolí zarostlých pod 20 strychů, lesy a porostliny. Léta páně 1652 ... na odkaz slavné paměti urozeného a statečného rytíře pana Krištofa Vratislava, kostelu svatého Martina v Kostelci pod Křížky 200 kop míšeňských odkázáno bylo. V téže vsi Kostelecké předešlí usedlí se nacházeli:

Jana Petrového, nyní dvůr panský, jedna kráva,

Šalamouna Markgrafa, dvůr panský, jedna kráva,

Jana Rotta, něco polí a luk vrchnost užívá, dvě krávy,

Václava Hlužka, jedna kráva,

Jana Stehlíka, těž od chalupy něco polí vrchnost užívá.

Při témže kostele je fara pustá, dokonce jenom nějaký díl zdi při ní zůstává. Polí, co by se osívati mohla, pod 6 strychů, jsou zarostlé, na lukách 6 vozů sena se skliditi může. Je zde jeden dvůr panský a platí se z něho každých suchých dní po 44 groších malých. Na témže dvoře jsou dvě krávy kostelní, platí se z nich ročně z jedné každé po 23 grejcarech. Chalupník jeden, platí suchých dní každých po 4 groších malých.

Ves Nechanice: ve vsi jsou čtyři sedláci, platí suchých dní po 12 groších malých. Chalupník jeden platí 4 groše malé. Krávy kostelní - dvě - platí se ročně z jedné každé po 23 groších malých.

Ves Želivetz: hospoda panská, platí se z ní suchých dní po 8 groších malých. Kráva kostelní je jedna, platí se z ní 23

grošů malých.

Ves Sulice: tři sedláci, platí suchých dní po 16 groších malých. Pět chalupníků platí po 4 groších malých, krávy kostelní jsou dvě - po 23 groších malých.

Ves Borek: sedláci čtyři platí po 6 groších malých, mlynáři tři platí též po 6 groších malých, chalupníci dva platí po 2 groších malých.

Ves Skuheř: sedláci dva platí po 24 groších malých, tři krávy kostelní po 23 groších malých.

Ves Pohoří: chalupník jeden platí 3 groše malé, z jedné kostelní krávy se platí po 23 groších malých.

Ves Skalsko: chalupníci čtyři, platí suchých dní po třech groších malých.

Dle starých fassí zdejšího panství bylo za vlády kněžny Anny Piccollomini zabráno mnoho pozemků patřících kostelu i poddaným. Tenkrát dokazovali tři svědci, jeden šedesátisedmiletý z panství Břežanského, druhý padesátitřiletý z panství Dobřejovského, třetí padesátiletý, kostelník zdejší, že ke kostelu patřilo 51 strychů 2 věrtele rolí, luk s 11 fůrami sena a 2 fůrami otavy, lesů 12 strychů, a to že roku 1717 k farskému popluži nadobro přivtěleno, selských rolí že s panskými splynulo na 120 strychů. S osadníky Kosteleckými předsevzato nové rozdělení, jak zaznamenáno jest v pozemkové knize zdejší roku 1721.

Pokračuje rok 1668:

Grunt Vavřince Stehlíka, poli 2B strychů, luk a zahrad 10 strychů,

chalupa Lukáše Stehlíka, polí 14 strychů, luk a zahrad 6 strychů.

Doplněno: po jednom roce ujal grunt týž Lukáš Stehlík v Radimo-vicích a prodal tuto chalupu svému švagru Matěji Dvořáčkovi za 70 kop, respektive přenechal, poněvadž sám posud ničeho nesplatil. L.P. 1722 dne 21. srpna ujal jest tuto chalupu tento Lukáš (Stehlík) za sumu 70 kop míšeňských, kteréžto O.V. a knížecí milosti Piccollomini, jakožto paní půdy!!! všechny bráti patřejí. V prvním závdavku nepoložil nic, tak bude tuto sumu každoročně po 1,5 kop povinen vypláceti. O tomto gruntu, nyní č. 8, jest ještě zajímavý zápis v pozemkové knize: Dne 27. září 1749 Kateřina, vdova po zemřelém Matěji Dvořáčkovi, prosila paní kněžnu, "aby ta jejich na obci stojící chaloupka s číslem 8,

kteřá s jejich nákladem vystavěna byla, zapsána byla. A poněvadž on zemřelý Matěj, jak zdejší vrchnosti lidem poddaným a podobné i panskému dobytku velmi prospěšným byl a s boží pomocí takové kurýrovat se vynasnažoval". Paní kněžna prosbě vyhověla a tudíž číslo to všech robot a platů navždy sprostěno jest - podepsáno Cillionem, správcem Střílnským v.r.

S touto chaloupkou splynuly později všechny pozemky kolem kostela a hřbitova, na nichž stojí z části dvě živnosti, a kde podle všeho stará fara stála. Snad to byl též onen grunt Lukáše Stehlíka, zřízený ze staré fary a po roce dobrovolně opuštěný.

Léta páně 1723:

Chalupa Jakuba Stehlíka, polí 14 strychů, luk a zahrad

6 strychů,

chalupa Martina Raka Či Matěje Raka, Josefa Lamboje,

Jana Linhy,

Jana Medřického.

Tolik vypsáno z pamětní knihy fary kostelecké.

Roku 1668 si Jan Rak, děkan Divišovský a kněz Kostelecký, stěžuje na Marii Mráckou skrze rybník, v té době v Kostelci a na Kalifáči je pusto. Roku 1672 "jen něco polorozpadlých a ohořelých zdí".

Roku 1685 je ulit velký zvon Martin jako dar zdejšímu chrámu. Roku 1692 obnovuje se z trosek opět vesnička Kostelec vypálená spolu s Jílovým husitským vojskem. Roku 1695 přešla ves i s Březky, dvěma dvory kněžna Frebonie Konstancie Mallonottová z Klein Grunbergu za 13 000 zlatých grošů. V létech 1660 - 1695 v té době poroučel na panství Evy Lemajerové její manžel Jakub Lemajer, který holdoval lovu zvěře, alkoholu a ženám, takže v době nemoci své manželky pustil její panství své sestře, provdané hraběnce Konstancii Mallonottové, jak výše psáno jest. Brzy se panství dostává do rukou Kateřiny Theresie Lemajerové,

znovu provdané za Ignáce Galtharda ze Stenfeldu a na Kamenici.

Roku 1710 koupil panství Lojovické Jan František, hrabě Lowy z Ersfeldu, pokřtěný žid, slavný královský lékař. Po něm dědil jeho syn, jež často pobýval se svou ženou v Kostelci. Oba jsou pochováni na židovském hřbitově na Kalifáči.

Roku 1714 řádí v našem kraji epidemie moru. V témže roce 1714 čteme v pamětní knize, že Kamenické a spolu Kostecké v kostele česky zpívá kantor.

Bývalé pozemky kostela sv. Martina:

Roku 1703 vypsal farář Matěj Čech z účtů zádušních kostela sv. Martina od tohoto, kdy pánem na Kostelci a na Březkách byl statečný rytíř Karel Jindřich Mallonota de Caldes, jehož památku až posud hlásá velký zvon Kostecký, svatý Martin.

"Specificatis" neb popsání všech polí a luk, které dílem vrchnost Kostecká, dílem i jiní lidé užívají, a z téhož kostela sv. Martina obyčejný plat ročně odvádějí, totiž ta "Specifi-catis" jest vypsána z knihy zádušní takto:

pole nad cestou Sulickou u dubu pod 10 strychů ,

pole pod hospodou Kalifáčskou u rybníka 10 strychů ,

pole pod kostelem u cesty 2 strychy ,

2 věrtele ,

pole u dubí vedle pěší cesty k Sulicům 2 strychy ,

2 věrtele .

Tato role vrchnost Kostecká užívá pod obyčejný plat, u Želivce podle Sulické cesty užívá pole o výměře 4 strychy.

Všechno dohromady činí 29 strychů.

Pole, které šenkýř Kalifáčský a mistr polní užívají:

pole vedle Vávrového pod 3 strychy,

pole, které kantor drží 2 věrtele ,

pole pod dubem a u suché lípy 1 strych ,

2 věrtele ,

pole okolo dubí zádušního, co Jan Stehlík užívá: 1 strych,

pole pod krchovem, co Jakub Stehlík užívá: 2 strychy,

pole u dubí zádušního, co Jan Horáček užívá: 4 strychy,

pole vedle dubí, co Adam Sýkora drží: 3 strychy,

pole vedle dubí, co Vávra Stehlík užívá: 1 strych,

1 věrtel,

kopaniny ladem ležící vedle pole Vavřince Stehlíka: 2 strychy,

u Želivce močálovina: 1 strych.

Luk, k témuž záduší kostela se nacházející:

u Velkého rybníka pod nájmem ročně 3 fl. 20 gr. 1 ks

suché louky 1 fl. 10 gr. 1 ks

palouky vedle cesty k hospodě Kalifáčské 30 fl. 2 ks

vedle rybníka Velkého louka 1 fl. 1 ks

palouky na Kozích hřbetech 30 fl. 2 ks

louka u dubí zádušního 18 fl. 1 ks

palouk u Janového rybníka (Březka) 15 fl. 1 ks

zahrada pod Janovým rybníkem 7 fl. 1 ks

lesův zádušních: jmenovitě v dubí, item na Kozích hřbetech a horní habři, co se k Březkám jde (stará cesta od Nechánic směrem na Kamenný palouk).

Roku 1739 Pražský arcibiskup Vilém Forentio hrabě Salm, majitel dolů v Jílovém, jež koupil od Jana Rothera jílovské doly, správce, jež předtím arcibiskup hrabě z Kucurberku se sídlem v Dolních Břežanech, přivezl panu faráři do Kostelce z Vysokého Mýta darem novinku. Brambory, květinu k ozdobě, první to v našem kraji. Dlouho se jí lidé báli používat jídlu, ponejprv používaly se jen bobule po květu, později teprve hlízy jako posud.

Na svatého Šimona a Judy zamrzla v našem kraji země do hloubky dvou metrů a mrazy dosahovaly až minus 25 stupňů Celsia, které pokračovaly i po dalším Novém roce 1740. Roku 1751 uvádí se pánem na Kostelci a Březkách hrabě Leopold Salm - Salm, císařský rada a císařský komoří, majetník ze Štířina a z Reis-ferscheidu.

Roku 1784 zrušen klášter Panuánů v Praze. Uvádí se majitel Florián Grispek, jako královský podkomoří a hejtman Pražského hradu. Roku 1801 kupuje své zboží na Březkách od nevlastního syna hraběnka Valpurka Kounicová a zřizuje zde velký dvůr, nazývaný "Valpurkhof" - Valpurčin dvůr. Po provdání za hraběte Salma ze Šternberka zřizuje zde ohradu na chov daňků, které si přivezla z cesty po Francii. To je nynější obora na Březkách.

Protože při sledování majitelů Lojovic jsem zapomněl zapsati některé majetníky, omlouvám se a dodatečně dopisuji:

Roku 1788 byli zde pány Max Inogo, svobodný pán z Ehrenbergu, hejtman kraje berounského, pak František Heilibergr, Jan hrabě Hostie z Rheinecku, Prokop Vratislav z Mitrovic. Roku 1808 vdova Eleonora a Josef Erbenovi, kterážto pani roku 1831 prodává

hraběti Dejmkovi ze Střítěže a po něm roku 1833 hraběnce Gabriele z Buqoyoy a po roce 1841 Ervínu hraběti Nosticovi z Rheinecku, jenž již roku 1869 prodává panství Františku Ringhofferovi a jemuž i Kostelecký dvůr pronajal a konec konců roku 1870 celé panství prodal.

Z židovského hřbitova. L. P. 1762.

